

Цетиње, 26. јула

Наши пријатељи и браћа са Биоградских Теразија зблиља су се пријелили да Црну Гору „спасу“. У томе их, свакако, руководе чисте и братске побуде. Бомбе, које су послали били на Цетиње, јаван су свиједок нахоних добрих жеља за нашу срећу и напредак.

Сад им се опет приснијева, да је цијелу Црну Гору захватио плам револуције и да је њоме потекла крв. Ко је навикао на крв, тај о крви једнако и мисли. Органи нове српске владе (има их са а два, разумије се, само у Биограду) опет доносе вијести о револуцији и анархији у Црној Гори. Што је баби мило, то јој се јадној и снисло.

Једна таква вијест, коју је саопштио владин орган „Одјек“, гласи овако:

„Вијест, да је погинуо црногорски министар унутрашњих дјела, војвода Лакић, обистинила се“. Убица непознат. Од остатака министрових нађена му је само капа и револвер у Васојевићима. За тијело и за гроб му се не зна.

Бивши министар иностраних дјела, војвода Гавро Вуковић, налази се у Васојевићима. Њега и његово братство сматрају за виновнике погубице министра Лакића, чији је брат капетан Драго, убио Гаврова синовца Димитрија. На Цетињу подозријевају на Гавра, да је он тај који је инсценирао скорашњи покушај Васојевића, да лагумину барутану и да је он дошао међу Васојевиће у намјери, да изазове револуцију. У Васојевићима, као и по свој Црној Гори, напредно стави(?) Народу одузето оружје. Очекују се брзи и крушни догађаји.

Ито, тако гласи честитија вијест, коју је саопштио некоманан, но орган краљевско-српске владе! И не само да ју је саопштио, него је потврдио, да се она обистинила!!

Шта на све то да наведемо? Да ли да дадемо израза своје болу, своје огорчењу и протесту против таквога небратскога поступка према нама? Не, напротив, у колико се наша браћа са Теразија буду више трудила да изазивају наше стрпљење, у толико ћемо ми бити хладнокрвнији. Они су ти, који таквим нељудским и несрпским испадима губе кредит и поштовање пред српским народом и осталим културним свијетом. Они губе, па имају право да се љуте и да буду первозни.

У овој прилици ми ћемо поновити оно, што је свијема, који прате развиће односа српско црногорских, познато, и што се већ не може сакрити ни пред дјецом. Прије по што су лањске године из Биограда пошле у Црну Гору бомбе, из Котора, Рисна и Биограда ши-

љане су у свијет вијести, да је у Црној Гори планута револуција. Сврха је тога поступка била, да се приправи јавно мишљење на злочин, који се у Биограду спремао против Црне Горе. Био је план, да се удеси, како би свијет агентате са бомбама на Цетињу и евентуална убиства сматрао као пошљедицу ранијега крвопролића и преда, којих у ствари није било.

Исти план биће и сада да по- постоји. С њиме је у вези и тенденција, да се Црна Гора, и кад је у њој све на своје мјесту, представља као земља, у којој влада велико незадовољство. Да би се то постигло, намишљају се вијести о револуцији, о убиству министара и о лагуминању барутане у Васојевићима. Очигледно је, да они, који доносе такве вијести — у овоме случају орган биоградске владе — и желе, да се остваре њихове измишљотине. У противноме случају, кад би било и трупка пјеро-ватноће, не би их објелоданавади. Они желе, да у Црној Гори не буде мира. Те своје жеље потврдили су својим држањем према нама. Али, они не знају, да се њихове жеље никад неће остварити, најмање у Васојевићима, који су, док још не видију слободни државни своје руке из Старе Србије према Ловћену, јединицу српске и балканске слободе.

„Одјек“ није ништа писао о Црној Гори, док његови шефови нијесу били на влади. Сад су на влади, и „Одјек“ даје сигнале за нападе против Црне Горе. То је за свакога још један доказ, да у ланашњој Србији није само већина у Скупштини за шефове једне странке једини услов, да би се основали за долазак на владу (regierungsfähig), него у равној мјери морају да имају још један услов, а тај је: да пишу и раде против Црне Горе и њенога владалачког дома. Ми то сада јасно видимо.

Хоћемо ли још шта да рекнемо? Не. Са таквом браћом водити дужи разговор, значило би сипати воду у море и бацати ријечи у вјетар.

Хоћемо ли да се обратимо на адресу г. д-ра Миловановића, новог министра иностраних дјела у Србији, који је једини за све то одговоран?

Не ни то. Г. д-р Миловановић прича, да ће поправити односе са Црном Гором, а органи његове владе на сваком га кораку демантују.

Amicus Plato

sed magis amica veritas

Прва цисмо.

Ви сте, господине уредниче, ставили себи у дужност, да браните неправедно нападнуту званичну Црну Гору од неког дијела биоградске и југословенске штампе и да

одбијате недостојне измишљотине од стране те штампе — по афери са бомбама.

Тежак је задатак „Цетињски Вјесник“ себи задао, јер за гласом „златника“ ишчезава сваки други код неких, — онамо, гдје се обрад за паре купује, пошто тамо истини нема мјеста.

„Вјесник“ у своје пријетовљем броју обавири се на братство, а мени се чини, да се може преварити у нади, јер вам је ту скоро неко довикнуо из Биограда, да је „Вјесников“ задатак анти-србијански! — Зар их онамо мало има анти-црногорских?

„Вјесник“ мора отворено да иде у борбу, не са Србијом, већ са оним народима њенима, који носе Србији и целокупном Српству срамоту својим непоштенјем и нечовјечијем држањем према Црној Гори. „Вјесник“ треба да се стави на гледиште међународног права, и да не гледа у питању Србије и Црне Горе једну домаћу размирицу, чему је најмање крив „Вјесник“.

Питање треба третирати са гледишта обичу земаља као независних држава и дати јединица свијетскога значаја; јер, користећи се црногорским страховањем за братске односе, господи са Теразија пријели су и границе међународних обавеза у односима између пријатељских земаља, те можемо рећи, да се онамо не води много рачуна; да ли ће се огријешити према нама и према тој међународној дужности. Можемо, на жалост, слободно закључити, да како се изражавали обостраним званичним факторима, да је сада стање непријатељско између обале српске земље.

Да званична Србија заузме сличну држање ма према којој од сусједних јој земаља, свака би јој то сматрала за casus belli, и рат би био неизбежан. Ту не би била званична извињења довољна. Српска влада зна, да се морала извињавати Бугарској због једне учитељице, коју је увриједио неки нижи чиновник полицијски, дакле, кад се тиче увреда овамо према нама и наших светиња, зато званична Србија не мари.

Свако ће лако увидјети, шта може импониовати смутљивцима са Теразија, а за сада говорити о односима између Србије и Црне Горе друкчије него што је у ствари, значило би злонамерно обмањивати српски народ и себе унижавати пред образованим свијетом. Дакле, према садашњем стању ствари, нијевијеме да се о братству разговор води, јер братимству се сад само може помоћи тиме, ако му се изнесе на сриједу кривац, па кад га српски народ осуди, онда се може опет мислити о заједници, а до тада не.

Ова размирица између званичне Србије и Црне Горе престава је бити српска, она је афером са бомбама постала општа-свијетска, те је нужно да се и осталом свијету предочи кривац, јер је у многијем свијетским листовима комплот против Црне Горе описан као дјело извијесних биоградских кругова. Одсијецимо, дакле, заражени дио тијела, јер без операције цио ће труп пропасти. Вара се онај, који мисли да се овоме злу може палијативним средствима стати на пут. На сри-

једу са бомбашима, нема ту друго, већ или је у Србији створена за- нијера против Црне Горе, или је Црна Гора подметнула све самој себи. Наша је света дужност да изнесемо све оно што знамо о узроцима, средствима и циљевима ове жалосне размирице.

Жестина напада колико из Србије, толико и од стране неких југословенских листова, тежи да опровергне истинитост завјере против Црне Горе и њених светиња, а то се тако жучно ради, да се често види да су ту по сриједи неки — особито лични — интереси, јер ови жалосни листови не само што пуштају неистините вијести на штету угледа Црне Горе, него чак и подмећу лажне документе. За све то мора да се има рачуна; неко мора добро да плаћа ту кампању, а тај који плаћа, мора да је велики кривац у овоме послу, иначе се по здравом разуму не даје друкчије мислити.

Сва новинарска кампања ради по једном унапријед утврђеном плану. Сви се чланови допуњују, а избор почетника за све подвале добро је погођен као благи да се ко не би сјетно да између њих и Теразија има икаквих веза. Пријатељи теразиски сами су себе одали својом сувашном ревизијом, јер само сриједи не би могао учинити цијелу њихову организацију. Ми имамо скору процијест пред очима и знамо да огорчења против Црне Горе није могао бити у овим крајевима куда је најжешћа паљба, нити је Црна Гора дала икад повода за огорчење према себи од стране Срба из прекограничних покрајина, за које је Црногорац крв своју лио, а ова га влада одуштељено помагала. На све да је то и могуће било и да им се Црна Гора могла замјерити у ово потоње доба, зар они не би више претријели прије него што би се ријешили, на очиглед општег непријатељу, да је омиловаже? Не, здрав разум не дозвољава то мислити, јер су велике и јаке традиције које везују Црну Гору са Херцеговином и Божом, (да не помислемо него ове за сад) — да би се тамо могло писати овако пакосно и злочиначки противу њена угледа, да томе нема још неки ближи разлог из новијег времена.

Забилежили смо и то: како да се томе није одао старији елемент прожет патриотизмом, него овоме злу измеђаре само неколико млађих људи, који све могу прије бити него ли патриоте! Они морају бити доста покварени кад су се тако пристрасно и сриједи одали тој братоубилачкој политици.

Сви ови листови, који систематски прате аферу с бомбама и окривљују Црну Гору да ју је она подметнула, ако су патриоте, зашто не докажаше најприје:

1. да бомбе, ухваћене у Црној Гори, нијесу израђене у Крагујевцу и да експлозивни нијесу из пиротехничког завода Краљевине;

2. да кап. Јашо Ненадовић није умјешан у завјеру, те да није истина да је шиљао Ђ. Настаћа по бомбе у Крагујевац, и да није пратио преко Земуна зајеренике Божовића и Војводића, кад су кренули на Цетиње;

противан упојењу устава, спремају демонстрације.

Арбанаси се комешају

Комешање Арбанаса све је јаче. Сада је већ извјесно, да су били раније у заблуди и да никако не могу да се помире са новим стањем. Они траже да се прекине са европским реформама и иду на то, да се цијела земља истрјеби од сгринаса. Младо-турци гледају на њих већ попријекло, али ипак све то ништа не смета Арбанасима, да кога смакну и да раде онако како су научили.

У Митровици, где су Арбанаси поубијали једног Србина, Младо-турци су објавили једног Арбанаса, да би показали своје негодовање, али зато је на другом мјесту пало неколико хришћанских глава, а ни једна се рука не подиже противу Арбанаса.

Погледа се, да Арбанаси раде на томе, да се поново сакуне у Феризовићу и да се договоре о своме држању.

И међу Стари-турцима се примећује комешање.

Принц Сабахедин

Законити напљедник турскога пријестолова налази се у Паризу. Он је на челу једног друштва, у коме је најважнији елемент турски. Поводом покрета у Турској, он се једном поштару изјавио како на што овај покрет не треба гледати тако радознано, јер Младо-турци имају још много да раде, па да поштину своје жеље. Он лично мисли, да се под садашњим судијом то не може постићи, нарочито се не треба велико пошревање поклањати гласовима што из Турске стижу. Није доводио што је стари устав повраћен, него би гребало пој устав израдити. Повраћени устав је престарио. Он је рађен прије толико низа година и да гадање прилике је подригнута, али је сада престарио, јер је настанак и несавремен. Сем тога од потребе је да на врховима државне управе буду лауди млађи, школованији и напреднији. Само би они могли дати гаранције за напредак, али су они још ван земље.

У кратко: принц Сабахедин, који живи у Паризу, врло скептички гледа на што овај покрет у његовој отаџбини и ни мало не крије, да га је он још изненађено и да је дошао кад му се најмање могло надати и од стране оних, који су најмање имали везе са младо-турским елементом.

Неколико листова су ишчили и ту сензацију, да је Младо-Турцима у програму и поново присаједињење Босне и Херцеговине отоманској империји и спровођење остварење санџачке жељезнице. — У којој има ту истине показале детаљи.

ПРОСВЈЕТА

Проширене народне школе. У окупираним српским земљама Босни и Херцеговини, постојале су у многим мјестима трговачке школе, за које се утврдило, да нијесу практичне и популарне, те се сада рјешило да се оснивају проширене народне школе на мјесту напуштених трговачких школа. Од ових нових школа — пет и шест разред — биће у Сарајеву, Д. Тузли и Мостару где ће се основати три трговачка сгрудна разреда, приправна школа, која ће са тим разредима сачињавати петоразредни наставни завод. Овим школама биће задатак, да теоретично и практично спрема подмладак за трговце.

Наши Записи

Како се то слаже?

Орган владе у братској Краљевини нашао се побућен, да змијери зашто осуђени на смрт по државној заштити доживио нијесу одмах помиловани, по тек дошле је о томе нише читаве чланке. И док се према овим кривницама неговни самарџански сјећају буне, он нема ни једне ријечи за оне сиромаше, који давојо труну по пожаренаком каменом, левоју и другим тамницама у Србији за отаманске и политичке преступе и пред света тога што је баш споразум између динје радикалне групе, на коју се садања влада у Србији налања, а који је овај лист орган и народног мишљења, поред осталог, предвидио и пошревање тих кривница. Много би намеште и корисније он учинио да на то поштрети своје гласе, него што се обзира на оно што га се најмање тиче.

Поглед по свијету

Горња и доња кућа

Између доње и горње куће у Енглеској дошло је до сукоба. Тај је сукоб произашао од гуда што је доњи дом

примио закон за осигурање, а горњи га дом није хтио у цијелни да прими, него је учинио неке измјене у њему. У ономе поступку доњи дом гледа повреду својих права, јер налази да је горњи дом прекорачио границе своје. Држи се, да ће доњи дом због тога тражити распуштање како би на тај начин у горњи дом ушли са свим други људи.

Сабор у Галицији

У Галицији су настале силне поплаве тако, да се ради на томе да се нађе начин како ће се пострадалом народу помоћи да ове године не страда од глади. Ради тога је сазван сабор за 1. септембар.

Криза у Норвешкој

У Норвешкој се појавила министарска криза. Она проистиче од тога што многи нијесу задовољни садашњим министарством а нарочито поступцима председника министарства, који се често толико заборава да изазива буру негодовање противу себе.

Дневне новости

Вратио се. Њ. Кр. В. Књаз Господар вратио се синоћ са Ловћена, гдје је ово дана био.

Пут Краља Петра. Неки страни листови саопштавају, да ће Краљ Петар још овога љета поћи у Балду Веслау у близини Беча. У једном тамошњем хотелу већ је резервисано за Краља седамнаест одаја. Краљ ће путовати потпуно инкогнито, а на пролазу кроз Беч одсјешће у хотелу „Белви“.

Бечки лист „Нова Слоб. Преса“ коментарише вијест о путовању Краља Петра и саопштава, да у бечким дипломатским круговима о томе ништа није познато.

Укази. Њ. К. В. Књаз Господар потписао је неколико мањих указа по поштанској, привредној и др. струкама, које ће данас званично новине објавити.

Трансбалканска жељезница. Један бечки лист доноси вијест, да је унплед увођења уставне владе у Турској скинуто са дневног реда питање трансбалканске жељезнице, али да је грађење жељезнице кроз Неполз, Санџак ипак објављено. Судијомато! Један узрок не може да има двије пошљедице, које се дијаметрално разликују. Ако би уставност у Турској имала бити узрок бацању трансбалканске жељезнице у заљубак, онда би та уста турска уставност требала да буде фатална и за жељезничку пругу кроз Нов. Санџак.

Талијански листови о Црној Гори. Од неколико дана највједнији талијански листови пуни су разних чланака о Црној Гори. Већина их се занима суђењем завјереницима и бомбама из Биограда. Поменути листови објективно пишу о Црној Гори и узимају је у заштиту од клевета, којима је у извјесним југословенским листовима била обасута поводом афере с бомбама. Међу поменутих листовима особито се истичу I. „Adriatico“ из Венеције, II „Pungolo“ и II „Giorno“ из Неапоља, „Tribuna“ из Рима, „Secolo“ из Ђенове, „Stampa“ из Торина, „La Nazione“ из Флоренце и „La Patria“ из Болоње.

Игра природе. Још у јуну мјесецу могло се видјети на неким воћкама, које су у велико имале плода, како и по други пут цвјетају, а сада се може видјети на огради дворског врта како се један од багрма толико расцвјетао као да је прољеће. Код нашега народа постоји вјеровање, да ће бити велика зима кад воће и дрвје и по други пут цвјета.

Подгоричка Банка. Данас доносимо на четвртој страни извјештај Подгоричке Банке о њеном стању на дан 30. јуна, на који обраћамо нарочиту пажњу наших читалаца.

Потврђена правила. Министарски Савјет потврдио је јуче пра-

вила Земљорадничких Задруга, која је израдио привредно одјељење на најмодернијој основи.

Киша. Синоћ се изненадно пролила плаха киша, која је, у кратким растојањима, трајала до поноћи, а данас је освануо мутан, кишовит дан са јаким јужним вјетром. Ова је киша од неоцјењиве користи за усјеве. Температура није много пала, вријеме је и на даље топло. Љетњи и јесени усјеви обећавају обилан плод.

Концерт. Сјутра, у недјељу, у вече приређује у Зетском Дому концерт Василиј Божинов, виртуос на виолини. У програму су чувене композиције од Руста, Ондричека, Баха и т. д. Умјетник је свршно конзерваторију, концертсво је у Петрограду, Загребу, Сплету и Задру и свуда је лијепо прошао, те се надамо да ће и на Цетинју наћи повољна успјеха.

Цигарете. Из публике се жалје многи пушачи, да су поједине партије цигарета испод критике. Неке су цигарете тако јако пресоване, да се дим не може извучити, а у неким дуван стоји тако лабаво, да испарава прије, но што се цигарета и упали. У неким врећама, и то управо у онјем бољим, налази се у дувану толика количина никотина, да их је одвратно пушити. Разумије се, да то све више зависи од начина справљања него вид од самога дувана, који је добар и пријатан за пушење. На многијема се цигаретама одмах при пађењу из кутије распресе напир, што је такође слаба препорука за фабрикацију.

Добро би било, да познати поведи о свему томе рачуна и да оваким ситуацијама у небрижљивости не даду повода за негодовање и према ономе, што је добро, јер би то многи једва дочекали.

„Народне Новине“ о „Цет. Вјеснику“. Угледни и стари хрватски лист „Narodne Novine“, које налазе у Загребу, дошле су у пошљедној епизоде своје оцјене нашега листа. На Цетинју је почео излазити „Цетински Вјесник“, који заступа српског интересе, те брани Књаз и земљу од српских листова. Гов. којим се лист уређује, обилан је, хладан и достојанствен, а јелик, којим је писан, болан и од једног српског листа“. Угледни и много читани хрватски лист за тим се осврће на наш чланак „Српска грозница“, из кога цитира многе ставове, на своју оцјену завршава овако: „Колико се ових алатних ријечи даде привијенити и на наше домаће прилике!“

ПОДГОРИЧКА БАНКА У ПОДГОРИЦИ

СТАЊЕ НА ДАН 30. ЈУНА 1908. ГОД.

	ИМОВИНА		ДУГ	
	Крпа	ср	Крпа	ср
Уплаћена главница I, II и III кола			423.544	36
Залози на мјенице и по текућим рачунима	1.511.663	28		
Мјенице у ресконту и депо у иностранству			223.870	
Главајна	38.854	23		
Текући рачуни			247.864	69
Удови на штедњу			119.970	70
Резервни фонд			10.688	27
Привремени рачуни			16.669	15
Наплата	11.866			
Намјештај и прибор	1.187	22		
Папери од приједности	2.000			
Валуте и денаре	2.826	58		
Неподијелени добитак				
Упис акција III кола			13.066	60
Трошкови око оснивања филијала			330	
Књиге и тискарица	1.448	93		
Залози по мјеничним зајмовима	1.902	51		
Залози по зајмовима на текуће рачуне	1.358.675			
Остале	245.808			
Полагачи залоза по мјен. зајмовима	3.150			
„ „ „ „ текућ. рачунима			1.358.675	
„ „ „ „ остава			245.808	
Укупни приходи			3.150	
Укупни трошкови			70.063	10
	18.317	09		
	3.033.699	87	3.033.699	87